

**KOMISIA EURÓPSKÝCH
SPOLOČENSTIEV**

RUE DE LA LOI 200
B-1049 BRUSSELS
BELGIUM

**SŤAŽNOSŤ
KOMISII EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV VO VECI PORUŠENIA
KOMUNITÁRNEHO PRÁVA
SLOVENSKOU REPUBLIKOU**

Sťažovateľ podáva Komisii podnet na začatie konania podľa čl. 226 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ďalej „Zmluva“) proti Slovenskej republike vo veci porušenia komunitárneho práva. Dôvodom je neplnenie povinnosti implementácie a transpozície **Dohovoru EHK OSN o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia** (ďalej „Aarhuský dohovor“) do vnútroštátneho právneho poriadku. Sťažnosť nadväzuje na predchádzajúcu komunikáciu medzi Európskou komisiou a Slovenskou republikou, ktorou Komisia upriamuje pozornosť na Aarhuský dohovor a žiada vládu SR o vyjadrenie k právam verejnosti v Slovenskej republike pokiaľ ide o prístup k správne mu alebo súdne mu konaniu vo veciach životného prostredia v súlade s článkom 9.3 Dohovoru.

1. Zhrnutie dôvodov podania sťažnosti

V právnom poriadku Slovenskej republiky neexistujú ustanovenia vymedzujúce okruh oprávnených subjektov (členov verejnosti), ktoré môžu na nezávislom orgáne (súde) napadnúť akékoľvek porušenie vnútroštátneho práva z oblasti životného prostredia. Toto právo je garantované čl. 9.3 Aarhuského dohovoru, a to spôsobom a v kvalite, ktorý zodpovedá ustanoveniam čl. 9.4 Aarhuského dohovoru.

Verejnosť, tak ako ju vymedzuje Aarhuský dohovor, má prístup k súdu iba v prípadoch spadajúcich pod čl. 9.2 Dohovoru¹. V Slovenskej republike tak existuje množstvo konaní,

¹ Mimovládne organizácie sa po splnení zákonom stanovených podmienok môžu stať účastníkmi konania (a následne mať prístup na súd) aj podľa zákona č. 359/2007 Z.z. o náprave a prevencii environmenálnych škôd a zákona č. 151/2002 Z.z. o geneticky modifikovaných organizmoch. V oboch zákonoch je takáto možnosť daná

rozhodnutí a aktov orgánov verejnej moci s výrazným zásahom do životného prostredia a zdravia obyvateľov, ktoré môže napadnúť na nezávislom orgáne (súde) výlučne úzko vymedzený okruh účastníkov predchádzajúceho správneho konania (účastníkom správneho konania je podľa § 14 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní len osoba, ktorej práva môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté).

Správne orgány navyše tento „test dotknutosti“ interpretujú veľmi úzko, čiže ani napr. mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti životného prostredia nemôžu napadnúť zjavné porušenie práva napr. v konaniach podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, vodného zákona alebo odpadového zákona.

Orgány Slovenskej republiky nereagujú na opakované upozornenia o nedostatočnosti transpozície Aarhuského dohovoru a neschopnosti existujúcich mechanizmov vnútroštátneho práva naplniť požiadavky čl. 9 ods. 3 a 4 Aarhuského dohovoru, ktoré komunikujú mimovládne organizácie v podobe pripomienok k predkladaným návrhom zákonov aj pokusmi o priamu aplikáciu Aarhuského dohovoru (ako komunitárneho práva) v konkrétnych prípadoch.

To má za následok stav, že členovia verejnosti (napr. mimovládne organizácie zaoberajúce sa ochranou životného prostredia) nemôžu vystupovať ako verejní ochrancovia životného prostredia a vymáhanie dodržiavania práva v oblasti životného prostredia je neefektívne.

2. Ustanovenia komunitárneho práva, ktorých transpozícia chýba

Čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru znie: *„In addition and without prejudice to the review procedures referred to in paragraphs 1 and 2 above, each Party shall ensure that, where they meet the criteria, if any, laid down in its national law, members of the public have access to administrative or judicial procedures to challenge acts and omissions by private persons and public authorities which contravene provisions of its national law relating to the environment.“*

Čl. 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru znie: *„In addition and without prejudice to paragraph 1 above, the procedures referred to in paragraphs 1, 2 and 3 above shall provide adequate and effective remedies, including injunctive relief as appropriate, and be fair, equitable, timely and not prohibitively expensive. Decisions under this article shall be given or recorded in writing. Decisions of courts, and whenever possible of other bodies, shall be publicly accessible.“*

Z čl. 9 ods. 3 v nadväznosti na čl. 9 ods. 4 Dohovoru vyplýva, že zmluvná strana Dohovoru (štát) musí

- určiť **subjekty** („členov verejnosti“),
- ktoré **spĺňajú určité kritériá** (napr. ekologická mimovládna organizácia pôsobiaca určitú dobu),
- ktoré musia mať právo **napadnúť na orgáne spĺňajúcom požiadavky čl. 9 ods. 4** (nezávislý a nestranný orgán, disponujúci právomocou zjednať efektívnu a včasnú nápravu a nariadiť „nápravné opatrenie“),

zástupcom dotknutej verejnosti len pre niektoré z viacerých typov povoľovacích konaní. Navyše sa – z pohľadu frekvencie aj záujmu verejnosti – jedná o marginálny typ konaní, ktoré z celkového počtu konaní a rozhodnutí orgánov verejnej moci v oblasti životného prostredia predstavujú iba nepatrnú časť, takže je táto úprava z hľadiska cieľov čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru nedostatočná.

- **akékoľvek (každé)** porušenie vnútroštátneho práva z oblasti životného prostredia (konanie alebo opomenutie), či už zo strany orgánov verejnej správy alebo súkromných osôb.

Pri riešení otázky, akému orgánu by mala byť zverená právomoc preskúmať porušenie práva z oblasti životného prostredia, treba zohľadniť tieto požiadavky vyplývajúce z čl. 9 ods. 4 Dohovoru:

- musí byť umožnená „zodpovedajúca a účinná náprava“,
- musí byť možnosť nariadenia „nápravného opatrenie“ („injunctive relief“) – t.j. príkaz niečo vykonať, nejakého konania sa zdržať, niečo uviesť do pôvodného stavu,
- prieskum musí byť „spravodlivý“ („fair“) – podľa Implementačného sprievodcu k Dohovoru to znamená, že musí byť „nestranný“, „nezaujatý“, „bez zvyhodňovania“ alebo bez „sledovania vlastných záujmov“,²
- prieskum musí byť „equitable“ – t.j. taký, pri ktorom sa neuplatňuje zákon tvrdým alebo formálnym spôsobom,
- prieskum musí byť „včasný“ („timely“),
- prieskum musí byť „nie nedostupne drahý“ („not prohibitively expensive“).

3. Nedostatočnosť mechanizmov vnútroštátneho práva

Treba konštatovať, že členovia verejnosti na Slovensku nemajú k dispozícii prostriedky nápravy, ktoré by spĺňali požiadavky čl. 9.3 a 9.4 Aarhuského dohovoru:

Podnet na prokuratúru: Podľa zákona o prokuratúre³ môže osoba podať podnet prokurátorovi, aby prešetril zákonnosť rozhodnutia alebo postupu správneho orgánu. Podľa zákona o prokuratúre je prokurátor proti rozhodnutiu „oprávnený podať protest“.⁴ Nie je teda výslovne povinný podať protest. V dôsledku toho ani zainteresovaná verejnosť nemá zaručený nárok na prístup k procesu preskúmania rozhodnutia – t.j. nárok na podanie protestu prokurátora. Prokurátor navyše nemôže nezákonné rozhodnutie zrušiť, ale môže iba protestom navrhnúť jeho zrušenie správne orgánu, ktorý rozhodnutie vydal. O tom, či návrhu prokurátora bude vyhovieť a či rozhodnutie bude zrušené, rozhoduje správny orgán (ten, ktorý rozhodnutie vydal, prípadne nadriadený správny orgán).⁵ Prokurátor teda sám nemôže zabezpečiť adekvátnu nápravu. Prokurátor tiež nemá právomoc vydať „nápravné opatrenie“ – príkaz niečo konať, nejakého konania sa zdržať alebo niečo strpieť.

Podnet na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania: Nadriadený orgán verejnej správy, ktorému možno podľa Správneho poriadku⁶ podať podnet na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania, je súčasťou sústavy orgánov verejnej správy, ktoré nezákonné rozhodnutie vydali. Preto nenapĺňa požiadavku nezávislosti a nestrannosti (prieskum by nebol „fair“, ako to vyžaduje čl. 9 ods. 4 Dohovoru). Preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania tiež nespĺňa požiadavku čl. 9 ods. 3 Dohovoru, aby išlo o „prístup k procesu preskúmaniu“ rozhodnutia.⁷ „Prístup k procesu preskúmania“ znamená, že

² Implementačný sprievodca k Dohovoru, s. 133.

³ Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre.

⁴ § 22 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre.

⁵ § 69 ods. 2 Správneho poriadku.

⁶ § 65 a nasl. Správneho poriadku.

⁷ „...members of the public have access to administrative or judicial procedures“.

zainteresovaná verejnosť (ekologická mimovládna organizácia) má v konaní postavenie, ktoré jej zabezpečí, aby bolo rozhodnutie určitým procesným postupom naozaj preskúmané. Ak je na posúdení orgánu, či rozhodnutie preskúma, nejde o „prístup k procesu preskúmania“. Aj podľa odbornej literatúry však osoba nemá nárok na preskúmanie a zrušenie rozhodnutia mimo odvolacieho konania.⁸

Sťažnosť: Sťažnosť podaná podľa zákona o sťažnostiach⁹ vybavuje ten istý orgán, ktorý právo porušil alebo orgán jemu nadriadený a teda nejde o nezávislý orgán (prieskum by nebol „fair“). V konaní o sťažnosti navyše nemožno zjednať napríklad efektívnu nápravu nezákonného rozhodnutia alebo nariadiť „nápravné opatrenie“.

V podmienkach slovenského právneho poriadku spĺňa požiadavky čl. 9 ods. 4 Dohovoru **iba súd**. Súd možno považovať za „nezávislý a nestranný orgán“, ktorý disponuje právomocou zjednať „zodpovedajúcu“ resp. adekvátnu nápravu (zrušiť nezákonné rozhodnutie), pričom v súčasnosti má právomoc vydať aj určitú formu nápravného opatrenia (odložiť vykonateľnosť rozhodnutia, proti ktorému bola podaná žaloba).¹⁰

Na Slovensku však neexistujú subjekty (členovia verejnosti), ktorí by boli oprávnení napadnúť na nezávislom a nestrannom orgáne akékoľvek porušenie práva z oblasti životného prostredia.

Prístup k súdu podľa v súčasnosti existujúcej právnej úpravy majú nasledovní členovia verejnosti:

- účastník správneho konania (vo vzťahu k rozhodnutiam, úkony a opomenutiam orgánov verejnej moci),
- osoba, ktorá žiada odvrátenie hroziacej škody¹¹, osoba, ktorej bola spôsobená škoda¹² a osoba, ktorej bolo zasiahnuté do susedských práv¹³ (vo vzťahu k úkonom a opomenutiam súkromných osôb).

Podľa existujúcej právnej úpravy **iba účastník správneho konania má právo na prístup k súdu za účelom preskúmania zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu** (napr. zúčastnená osoba podľa § 15a správneho poriadku nemá právo na prístup k súdu).

Podľa § 250 ods. 2 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku *„Žalobcom je fyzická alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník správneho konania bola rozhodnutím a postupom správneho orgánu ukrátená na svojich právach.“*

Túto skutočnosť potvrdzuje i názor odbornej literatúry, podľa ktorého *„...užití zužujúcího ustanovení § 250 ods. 2 bude mať miesto jen tam, kde napadené rozhodnutí bylo vydáno v řízení podle správního řádu, a tu je k žalobě legitimován jen ten, kdo byl v takovém řízení účastníkem. Jinak řečeno, ustanovení § 250 ods. 2 jako lex specialis k § 247 ods. 1 zužuje*

⁸ Podľa odbornej literatúry: „Na rozdíl od odvolacího řízení a obnovy řízení nemá účastník řízení právní nárok na přezkoumání pravomocného rozhodnutí mimo odvolací řízení.“ (Hendrych, D. a kol.: Správní právo. Obecná část. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 243).

⁹ Zákon č. 9/2010 Z.z. o sťažnostiach.

¹⁰ § 250c ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

¹¹ § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

¹² § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka.

¹³ § 127 Občianskeho zákonníka.

pro ty případy, kdy rozhodnutí bylo vydáno v řízení podle správního řádu, okruh možných žalobců, jinak se však neužije.“¹⁴

Aby bol za súčasného stavu legislatívy zabezpečený prístup k súdu v zmysle čl. 9 ods. 3 a 4 Aarhuského dohovoru, je preto potrebné oprávneným subjektom (napr. mimovládny organizáciám) priznať postavenie účastníka správneho konania. Nie je postačujúce, ak niektoré zákony (zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny a zákon č. 326/2005 Z.z. o lesoch) priznávajú mimovládny organizáciám postavenie iba tzv. zúčastnenej osoby (v zmysle ustanovenia § 15a zákona o správnom konaní), keďže toto postavenie **nezabezpečuje** prístup k súdu.¹⁵

Skutočnosť, že nepriznanie práva na prístup k súdu pre environmentálne mimovládne organizácie by bolo porušením čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, jednoznačne potvrdil aj **Výbor pre posudzovanie súladu s Aarhuským dohovorom** (tzv. Compliance Committee) zriadený členskými krajinami dohovoru (rozhodnutím členských krajín Dohovoru č. 1/7). V náleze č. ACCC/C/2005/11 zo 16.7.2006 (č.dok. ECE/MP.PP/C.1/2006/4/Add.2 z 8.7.2006) Výbor posudzoval prípad belgických mimovládnych organizácií, ktorým nebol umožnený prístup k súdu za účelom napadnúť nezákonnosť územného rozhodnutia a stavebného povolenia. Nešlo pritom o povolenia činností uvedených v Prílohe č. 1 Aarhuského dohovoru, ale o iné činnosti, ktoré nie sú v Prílohe č. 1 uvedené. Výbor v náleze uviedol: „Podľa názoru Výboru... spomínané prípady ukazujú, že **kritériá používané Štátnou radou doteraz účinne zabraňujú väčšine mimovládnych organizácií (ak nie všetkým) napadnúť stavebné povolenia a územné rozhodnutia**, ktoré sú nimi považované za rozporné s vnútroštátnym právom v oblasti životného prostredia... Na základe toho v týchto prípadoch sa prax Štátnej rady javí ako **príliš reštriktívna**. Preto ak by [táto prax] bola aj ďalej Štátnou radou presadzovaná, Belgicko by **nezabezpečilo prístup k spravodlivosti ako ho požaduje čl. 9 ods. 3 Dohovoru**.“ (ods. 40).¹⁶

4. Predchádzajúca komunikácia s orgánmi Slovenskej republiky

a) Pokusy zosúladiť legislatívu s právom EU (viď príloha 1 – 4 sťažnosti):

Pokusy mimovládnych organizácií o zosúladenie vnútroštátneho práva s Aarhuským dohovorom boli zamerané na obhájenie postavenia mimovládnych organizácií ako účastníka konania podľa zákona o ochrane prírody a krajiny. Podľa tohto zákona sa vydávajú napríklad povolenia na usmrcovanie chránených živočíchov, povolenia na zásahy do biotopov alebo povolenia na výrub stromov.

V roku 2007 novela zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, zrušila právo mimovládnych organizácií napadnúť na súde zákonnosť rozhodnutí vydaných podľa tohto zákona (namiesto účastníka konania sa mimovládne organizácie mohli stať iba tzv. zúčastnenou osobou - bez viacerých dôležitých procesných práv a bez prístupu na súd).

¹⁴ Bureš, J. – Drápal, L. – Mazanec, M.: Občanský soudní řád. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 1155

¹⁵ § 15a ods. 2 Správneho poriadku: „Zúčastnená osoba má právo byť upovedomená o začatí konania a o iných podaniach účastníkov konania, zúčastniť sa na ústnom pojednávaní a na miestnej obhliadke, navrhovať dôkazy a doplnenie podkladu rozhodnutia. Osobitný zákon môže ustanoviť zúčastnenej osobe viac práv.“

¹⁶ Dostupné na http://www.unece.org/env/documents/2008/pp/mop3/ece_pp_2008_5_add_3_e.pdf.

Mimovládne organizácie, ktoré dovtedy často využívali možnosť byť účastníkmi konaní podľa tohto zákona, návrh novely pripomienkovali. Prostredníctvom tzv. „hromadnej pripomienky“ (minimálne 500 podpisov) sa zástupcovia pripomienkujúcich občanov z ekologických organizácií zúčastnili na legislatívnom konaní, vrátane rokovania s predstaviteľmi vlády. Po tom, čo pripomienky občanov neboli zohľadnené vládou ani parlamentom, požiadali mimovládne organizácie prezidenta, aby zákon nepodpísal a vrátil parlamentu na prepracovanie. Prezident reflektoval pripomienky, uplatnil svoje veto, ale poslanci napriek tomu zákon znovu schválili a prezidentovo veto prelomili.

V roku 2008 prebehlo medzirezortné pripomienkovanie návrhu nového zákona o ochrane prírody a krajiny. Do pripomienkovania sa zapojili aj mimovládne organizácie, pričom jedna z pripomienok smerovala k zakotveniu postavenia mimovládnych organizácií ako účastníkov konaní podľa tohto zákona. Vzhľadom k tomu, že návrh zákona bol stiahnutý a legislatívne konanie ďalej nepokračovalo, nebola táto pripomienka do legislatívnej úpravy zapracovaná.

V roku 2009 v rámci medzirezortného pripomienkovania novely zákona o ochrane prírody a krajiny (vyšla v zbierke zákonov pod číslom 117/2010) mimovládne organizácie opäť vzniesli pripomienku k postaveniu dotknutej verejnosti. Žiadali, aby mohli vstupovať do konaní podľa tohto zákona ako účastníci konania (s prístupom k súdu). Pripomienka opätovne nebola akceptovaná.

b) Príklady prípadov, kedy sa mimovládne organizácie, ako zainteresovaná verejnosť v správnom a súdnom konaní, domáhali práv vyplývajúcich z čl. 9.3 Aarhuského dohovoru (viď príloha 5-7 sťažnosti):

Mimovládna organizácia Lesoochranárske zoskupenie VLK argumentujúc priamym účinkom čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru tvrdila, že je účastníkom konaní podľa zákona o ochrane prírody a krajiny (týkajúcej sa povolení na usmrtenie chránených živočíchov). Príslušné správne orgány ju však z konaní vylúčili a postavenie účastníka konania jej nepriznali. Voči týmto rozhodnutiam podala uvedená mimovládna organizácia žaloby na súd (išlo o vyše 100 súdnych sporov), ktoré však rozhodnutie o jej vylúčení z konania potvrdili. Dôvodom na takéto rozhodnutie súdov bola neexistencia slovenskej právnej úpravy, ktorá by implementovala čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a údajná neexistencia priameho účinku čl. 9 ods. 3 v podmienkach slovenskej právnej úpravy.

V jednom z prípadov však Najvyšší súd SR postupoval iným spôsobom; svoje konanie prerušil a podal na Európsky súdny dvor návrh na prejudiciálne konanie o predbežnej otázke, ktorou sa Európskeho súdneho dvoru dotazoval, či je možné priznať čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru priamy účinok a na základe toho priznať mimovládnym organizáciám, ako zainteresovanej verejnosti, prístup k súdu napriek tomu, že tak neustanovuje vnútroštátna právna norma. O predbežnej otázke ešte ESD nerozhodol.

Iná mimovládna organizácia – občianske združenie Zelený Kameň – podala žalobu na preskúmanie zákonnosti meritórneho rozhodnutia vydaného v konaní podľa zákona o ochrane prírody (išlo o povolenia na výrub stromov na námestí v meste Humenné) a to napriek tomu, že bola zo správneho konania vylúčená (obdobne ako mimovládna organizácia VLK v predchádzajúcom prípade) a teda v čase podania žaloby nemala postavenie účastníka konania. Žalobou sa však nenapádalo procesné rozhodnutie o vylúčení z konania, ale samotné meritórne rozhodnutie o povolení výrubu stromov. Mimovládna organizácia svoje právo podať žalobu proti nezákonnému rozhodnutiu o výrube stromov

vyvodzuje z čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru (vzhľadom na existenciu vnútroštátnej úpravy, ktorá prístup k súdu umožňuje iba účastníkom správneho konania). O žalobe ešte nebolo rozhodnuté.

Rovnakú žalobu proti nezákonnému rozhodnutiu o výrube stromov podala mimovládna organizácia Mestský výbor Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny. O žalobe tiež nebolo ešte rozhodnuté.

5. Návrh úpravy zosúlad'ujúci vnútroštátne právo s komunitárnym právom

Subjektmi (členmi verejnosti), ktorým by malo byť priznané právo napadnúť akékoľvek porušenie práva z oblasti životného prostredia, by mohli byť napríklad:

- ekologická mimovládna organizácia spĺňajúca určité podmienky (napr. pôsobiaca určitú dobu),
- obec, na území ktorej sa porušenie práva udialo (išlo by zároveň o právnickú osobu, ktorá má na veci „dostatočný záujem“),
- obyvateľ obce, na území ktorej sa porušenie práva udialo (išlo by o fyzickú osobu, ktorá má na veci „dostatočný záujem“).

Oblasti práva životného prostredia, ktorých porušenie by mohli členovia verejnosti napadnúť, sú najmä:

- ochrana vôd
- ochrana pred hlukom
- ochrana pôdy
- ochrana ovzdušia
- územné plánovanie
- ochrana prírody a krajiny
- odpadové hospodárstvo
- chemické látky, vrátane biocídov a pesticídov
- biotechnológie
- iné emisie, vypúšťanie a uvoľňovanie znečisťujúcich látok do životného prostredia
- prístup k informáciám o životnom prostredí
- hodnotenie vplyvov na životné prostredie

Vnútroštátna právna úprava je postavená na princípe, že iba účastník správneho konania má prístup k súdu (viď vyššie, časť 3. tejto sťažnosti). Vzhľadom k uvedenému, prístup k súdu môže byť v súčasnosti členom verejnosti (napr. mimovládny organizáciám zaoberajúcim sa ochranou životného prostredia) zabezpečený iba zakotvením postavenia účastníka správneho konania pre týchto členov verejnosti.

Členovia verejnosti (oprávnené subjekty) by tak mali z pozície účastníka konania možnosť podať odvolanie proti neprávoplatnému rozhodnutiu porušujúcemu právo z oblasti životného prostredia. Po skončení odvolacieho konania (odvolanie by malo odkladný účinok), by mal subjekt právo podať žalobu na súd.

Úprava by musela tiež vyriešiť otázku včasného informovania verejnosti, resp. oprávnených subjektov, o tom, že bolo vydané rozhodnutie s určitým obsahom a že sa môžu domáhať nápravy nezákonnosti tohto rozhodnutia. Právo podať odvolanie by totiž muselo byť viazané na dodržanie stanovenej lehoty, ktorú by boli oprávnené subjekty schopné dodržať iba pri včasnom informovaní.

Tento model vychádza z § 250 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý vymedzuje subjekty s oprávnením podať žalobu proti aktom a opomenutiam orgánov verejnej správy, pričom toto priznáva len účastníkom predchádzajúceho správneho konania.¹⁷

V prípade nečinnosti správneho orgánu by mali oprávnené subjekty právo podať žalobu proti nečinnosti a žiadať súd, aby prikázal správne orgánu konať.

Rovnako je potrebné upraviť možnosť preskúmania postupu orgánu, ktorý nie je zakončený vydaním rozhodnutia. Súd, na základe návrhu členov verejnosti, by mal preskúmať takýto postup, ak porušuje právo z oblasti životného prostredia.

Rovnaké vymedzenie subjektov aj oblastí porušenia práva životného prostredia by platilo pre preskúmanie aktov a opomenutí súkromných osôb. Aj v tomto prípade je vnútroštátna úprava nedostatočná. Ako uvádzame vyššie, v súčasnosti okruh osôb, ktoré môžu napadnúť porušenie práva, tvoria tie, ktorým bolo zasiahnuté do subjektívneho práva (nositeľ susedských práv¹⁸, poškodený¹⁹) a osoby, ktoré žiadajú o odvrátenie hrozacej škody²⁰. Definícia týchto subjektov a jej aplikácia sú úzke a nevytvárajú priestor napríklad pre ekologické mimovládne organizácie.

Je potrebné zabezpečiť členom verejnosti prístup k súdu aj na preskúmanie aktov a opomenutí súkromných osôb: buď obrátiť sa na súd priamo civilnou žalobou, alebo zakotviť možnosť iniciovať konanie kontrolných orgánov (napríklad Slovenskej inšpekcie životného prostredia), ktorých postup, prípadne vydané rozhodnutie, by boli na návrh členov verejnosti preskúmateľné súdom.

6. Záver

Vzhľadom na uvedené si dovoľujeme vyzvať Komisiu, aby zohľadnila riziko vyplývajúce zo súčasného právneho stavu, kedy na Slovensku celý rad závažných rozhodnutí týkajúcich sa zdravia občanov a kvality životného prostredia, uskutočňujú orgány „za zatvorenými dverami“. Právne postavenie občanov, či už združených v ekologických mimovládnych organizáciách, alebo jednotlivcov, nie je dostatočne legislatívne zakotvené a interpretácia príslušných orgánov nereflektuje komunitárne právo. Je nemálo prípadov, kedy vstúpi do platnosti protizákonné rozhodnutie, nakoľko verejnosť nie je oprávnená rozhodnutie napadnúť na súde. V dôsledku toho rozhodnutia, ktoré sú v rozpore s právom v oblasti životného prostredia, zostanú platnými.

¹⁷ §250 ods. 2 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku: Žalobcom je fyzická alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník správneho konania bola rozhodnutím a postupom správneho orgánu ukrátená na svojich právach.

¹⁸ § 127 Občianskeho zákonníka.

¹⁹ § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka.

²⁰ § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Preto žiadame Komisiu, aby začala voči Slovenskej republike konanie za účelom odstránenia nesúladu s komunitárnym právom vo forme vydania formálneho oznámenia o začatí konania voči členskému štátu.

Takýto postup, s ohľadom na slabú odozvu predstaviteľov kompetentných štátnych orgánov, ktorí boli na rozpor s komunitárnym právom mnohokrát upozorňovaní, považujeme za nevyhnutný, aby sa predišlo závažným ujám na právach občanov Slovenskej republiky.

Zároveň súhlasíme, aby vo veci tejto sťažnosti Komisia zverejnila totožnosť sťažovateľov.

Sťažnosť podáva VIA IURIS - slovenská mimovládna nezisková organizácia, zaregistrovaná ako občianske združenie, ktorej poslaním je rozširovať prístup k spravodlivosti a účasť občanov na rozhodovaní.

Kontaktná osoba: Mgr. Peter Wilfling, +421 904 217 833, wilfling@changenet.sk

Pezinok, dňa 4.5.2010.

Zuzana Aimaq-Fialová
riaditeľka VIA IURIS

Prílohy:

1. *Hromadná pripomienka občanov k novele zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, júl 2007 (vyznačené relevantné časti textu)*
2. *List organizácie SOS/BirdLife Slovensko adresovaný poslancom NR SR k zákonu z 26.6.2007, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, zo dňa 11.9.2007*
3. *Rozhodnutie prezidenta SR o vrátení zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, zo dňa 18.7.2007*
4. *Pripomienka k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, september 2009*
5. *Žaloba žalobcu Zelený Kameň proti mestu Humenné na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia, podaná Krajskému súdu v Prešove, dňa 20.1.2009*
6. *Rozsudok Najvyššieho súdu SR vo veci žalobcu LZ Vlk proti Ministerstvu životného prostredia SR vo veci nepriznania postavenia účastníka konania v konaní podľa zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, zo dňa 11.6.2009*
7. *Uznesenie Najvyššieho súdu SR vo veci žalobcu LZ Vlk proti Ministerstvu životného prostredia SR o prerušení konania a predložení predbežných otázok Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev, zo dňa 22.6.2009*